

ΓΝΩΜΗ

Του **Παναγιώτη Τσάκωνα**

Τουρκία και προϋποθέσεις διαμεσολάβησης

Οι δολοφονίες του ηγέτη της Χαμάς και ενός εκ των στρατιωτικών ηγετών της Χεζμπολάχ στον Λίβανο ανέτρεψαν κάθε προοπτική έστω και προσωρινής εκεχειρίας ή ειρηνεύσης στη Γάζα και οδήγησαν την ήδη σοβούσα κρίση στη Μέση Ανατολή σε επικίνδυνη κλιμάκωση. Προκειμένου να αποκαταστήσει τη βαριά τρωθείσα εικόνα του, το Ιράν αισθάνεται υποχρεωμένο να απαντήσει με τρόπους που δεν είναι ακόμα γνωστοί, αλλά είναι βέβαιο ότι θα ξεπερνούν τα προκαθορισμένα και «με ραντεβού» πλήγματα που επιχειρήσε εναντίον του Ισραήλ τον περασμένο Απρίλιο. Καθώς παραμένει ζητούμενο η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη άσκηση πίεσης στο Ισραήλ, πιθανή μοιάζει από το Ιράν η επιλογή μιας πολυμέτωσης απάντησης μέσω της κρίσης κάθε διαθέσιμου συμβατικού και υβριδικού μέσου, συνοδευόμενη από μεγάλης κλίμακας πυραυλική επίθεση και παράλληλο συντονισμό επιθέσεων εκ μέρους ορισμένων (κυρίως σε Λίβανο και Υεμένη) ή/και όλων των «αντιπροσώπων» του. Ταυτόχρονα τόσο το Ιράν όσο και το Ισραήλ αντιλαμβάνονται ότι έχουν εμπλακεί σε μια διεκυστινίδα εκατέρωθεν πιέσεων και ότι «στο τέλος της ημέρας» κανείς από τους δύο δεν επιθυμεί μια ανοιχτή σύγκρουση.

Σε αυτό το πλαίσιο και με στόχο την ανάπτυξη περιφερειακού ρόλου, που σε πρώτο χρόνο (κατά τη διάρκεια της υφιστάμενης κλιμακούμενης κρίσης) θα συνεισφέρει στην αποκλιμάκωση της αντιπαράθεσης, επιχειρεί να διαμορφώσει τη στρατηγική της η Τουρκία. Η ενίσχυση του στοιχείου της «εξωτερικής νομιμοποίησης» της στρατηγικής της είναι απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου η Τουρκία να μετατραπεί από απλός σύνδεσμος μεταξύ της Δύσης (που στηρίζει το Ισραήλ) και του Ιράν και από «αυτόκλητος μεσολαβητής» στην κρίση σε έναν αποδεκτό και αναγκαίο παράγοντα αποκλιμάκωσης της ή ακόμα και σε έναν αξιόπιστο διαπραγματευτή για την επίτευξη μιας βιώσιμης ειρήνης. Μονόδρομος για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η αποκατάσταση των σχέσεων της Τουρκίας με συγκεκριμένα αραβικά κράτη και η αναγνώριση - έστω και εζ' ανάγκης - αυτού του ρόλου από τις ΗΠΑ.

Αναμφίβολα η επίτευξη του πρώτου στόχου διευκολύνεται από το αφήγημα της Τουρκίας ως προστάτιδας των απανταχού μουσουλμάνων. Χρειάζεται όμως να υποστηριχτεί και από συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που η Τουρκία δείχνει να αναλαμβάνει με μεθοδευμένο και συστηματικό τρόπο. Ειδικά έναντι της Αιγύπτου η πρόσφατη υπογραφή σειράς συμφωνιών με στόχο την επιτάχυνση των οικονομικών τους σχέσεων αλλά και η συμφωνία - των μέχρι χθες σκληρά αντιμαχομένων - για το μέλλον της Λιβύης δρομιολογεί την πλήρη αποκατάσταση της σχέσης της Τουρκίας με τη χώρα-κλειδί για το παρόν και το μέλλον της περιοχής. Παράλληλα, η κλιμάκωση της κρίσης στη Μέση Ανατολή αντιμετωπίζεται από την Τουρκία ως μια ευκαιρία αποκατάστασης των σχέσεών της με τη Συρία, αυτή τη φορά μέσω Ιράν και παρά τη διαμετρικά διαφορετική προσέγγιση των δύο χωρών όσον αφορά το καθεστώς Ασάντ.

Η επίτευξη του δεύτερου στόχου της τουρκικής στρατηγικής, που αφορά την αναγνώριση μεσολαβητικού ρόλου από τις ΗΠΑ, δείχνει να διευκολύνεται τόσο άμεσα από την παρέμβαση της Τουρκίας στην επιτυχή ανταλλαγή αιχμαλώτων μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας (για την οποία έλαβε τα εύσημα από τον αμερικανό πρόεδρο) όσο και έμμεσα λόγω των αποσταθεροποιητικών επιλογών του ισραηλινού πρωθυπουργού, που ενισχύουν το επεξεργασμένο της Τουρκίας ότι η Δύση εξακολουθεί να στηρίζει κάποιον που σταθερά υπονομεύει την ειρήνευση στην περιοχή.

Η Τουρκία αντιλαμβάνεται ότι ειδικά σε περιόδους κλιμακούμενης κρίσης, όπου εντείνεται η αναζήτηση διαμεσολάβησης για την αποκλιμάκωσή της, ο ρόλος του μεσολαβητή μπορεί να της εκχωρηθεί από τις αντιμαχόμενες πλευρές ταχύτερα και «ευκολότερα».

Ο κ. **Παναγιώτης Τσάκωνας** είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και επικεφαλής του προγράμματος εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας του **ΕΛΙΑΜΕΠ**.